

Laat Casa Legal niet verdwijnen

De tijden zijn hard. Overal regent het besparingen. Justitie wankelt en de gevangenissen zitten overvol met mensen in extreme kwetsbaarheid. In deze realiteit is het dringend nodig om initiatieven te steunen die de toegang tot justitie verbeteren. Casa Legal is er zo een. Met een minieme investering kan deze breed gesteunde innovatie blijven bijdragen aan een menselijker en efficiëntere justitie.

Een innovatie op het vlak van toegang tot justitie

Casa Legal werd in 2019 opgericht door advocates van de Brusselse balie en is de eerste Belgische vzw die advocaten, maatschappelijk werkers, bemiddelaars, juristen en psychologen samenbrengt. Haar missie: geïntegreerde begeleiding bieden aan de meest kwetsbare rechtzoekenden — slachtoffers van geweld, daklozen, alleenstaande ouders in moeilijkheden, geïsoleerde zieken.

Casa Legal richt zich op rechtzoekenden in crisissituaties, die met meerdere sociale, juridische en psychologische problemen tegelijk kampen. Het team bekijkt de problemen in al hun dimensies en zoekt globale, duurzame oplossingen. Deze op maat gemaakte aanpak helpt mensen opnieuw grip te krijgen op hun rechten en stap voor stap uit hun complexe situatie te geraken.

Een algemeen erkende noodzaak

Verschillende wetenschappelijke studies in België hebben aangetoond dat het huidige systeem van tweedelijnsbijstand niet aangepast is aan mensen die met meerdere problemen tegelijk worden geconfronteerd. Ons systeem is immers georganiseerd om op afzonderlijke juridische kwesties te reageren, niet om een globaal crisisplan uit te werken.

In 2022 waren de conclusies van experts duidelijk: om mensen met meervoudige problemen te helpen, moet België dringend een multidisciplinaire en preventieve aanpak van juridische bijstand ontwikkelen (Armoede en Justitie in België). Rond deze aanbeveling bestaat zeldzame politieke eensgezindheid: ze staat in het regeerakkoord en geniet steun van zowel meerderheid als oppositie. Casa Legal is het eerste pilootproject dat deze aanpak uittest.

Een micro-investering die rendeert

Rechtzoekenden op een geïntegreerde en interdisciplinaire manier begeleiden, voorkomt lange en dure procedures, ziekenhuisopnames, uithuiszettingen en menselijke drama's die

de samenleving uiteindelijk meer kosten. De multidisciplinaire en preventieve aanpak is een slimme investering: een kleine inzet vooraf om grote kosten achteraf te vermijden.

De subsidies voor Casa Legal vertegenwoordigen slechts 0,0004 % van het Justitiebudget of 0,5 % van het budget voor juridische bijstand — een druppel op een hete plaat die nu al levens verandert en een groot toekomstpotentieel heeft voor een betere toegang tot justitie voor iedereen in België.

Een lopend wetenschappelijk onderzoek

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest financiert momenteel een ambitieus wetenschappelijk onderzoek, Scala Legal, uitgevoerd door de ULB en UCLouvain. Gedurende drie jaar wordt de impact van Casa Legal geëvalueerd, worden kosten-batenanalyses gemaakt en voorstellen uitgewerkt voor verbetering of uitbreiding van het model. Casa Legal nu stopzetten zou betekenen dat publiek geld verspild wordt en dat België een waardevolle wetenschappelijke terugkoppeling verliest over het enige pilootproject van dit soort.

Een project bedreigd om verkeerde redenen

Casa Legal wordt momenteel bedreigd door betwistingen van sommige balies en door een beroep dat de Orde van Vlaamse Balies (OVB) heeft ingesteld bij het Grondwettelijk Hof om de financiering te vernietigen. Casa Legal wordt niet in vraag gesteld om haar nut of kost, maar om corporatistische redenen — zoals destijds de eerste wijkgezondheidscentra in de jaren zeventig. Gelukkig erkennen de Franstalige balie van Brussel en tal van terreinorganisaties dagelijks de meerwaarde van Casa Legal en steunen zij haar werking.

Een kwestie van visie

Casa Legal is een Belgisch pilootproject dat innovatie brengt op het vlak van juridische bijstand en armoedebestrijding. Vergelijkbare initiatieven hebben hun waarde al bewezen in het buitenland (Bronx Defenders in de VS, Law Centers in het VK). De minister van Justitie pleit zelf voor een langetermijnvisie om Justitie te moderniseren en de toegankelijkheid te verbeteren. Casa Legal belichaamt precies die visie: vandaag investeren voor een menselijker en efficiëntere justitie morgen.

Steven Gibens, ereadvocaat, voormalig voorzitter van het Bureau voor Juridische Bijstand (BJB) Antwerpen, en opleidingsverantwoordelijke aan de Odisee Hogeschool

Elise Dermine, professor aan de Faculteit Rechten, ULB

Damien Vandermeersch, emeritus professor UCLouvain